

Jaarverslag
Stichting Meldpunt Misbruik
in Kerkelijke Relaties

2022

INHOUD

INHOUD.....	2
1. Van het bestuur.....	2
2. Seksueel misbruik en de rol van de interne vertrouwenspersoon.....	3
3. Wat heeft het Meldpunt Misbruik bereikt?.....	5
4. Het Meldpunt Misbruik en de media.....	7
5. De cijfers spreken.....	8
6. Toekomstplannen.....	9
7. Financieel overzicht 2021.....	10

Stichting Meldpunt Misbruik in Kerkelijke Relaties is een initiatief van de Christelijke Gereformeerde Kerken, de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt, de Nederlands Gereformeerde Kerken, de Hersteld Hervormde Kerk en de voortgezette Gereformeerde Kerken in Nederland.

Contactgegevens:

I: www.meldpuntmisbruik.nl

E: info@meldpuntmisbruik.nl

Tel. Vertrouwenspersoon:

06 81 08 01 17

Tel. Communicatie & preventie:

06 20 05 44 52

1. Van het bestuur

In het jaar 2022 bleek des te meer dat een betrouwbaar en goed georganiseerd meldpunt met duidelijke procedures een duidelijke meerwaarde heeft voor het creëren van een veilige(re) kerk. In de media zijn veel verhalen verteld over (seksueel) grensoverschrijdend gedrag in verschillende sectoren. Ook in kerken gaat helaas niet alles goed. Overal waar machtsverhoudingen en afhankelijkheidsrelaties zijn, vindt ook misbruik ervan plaats. Geregeld blijkt dan dat er geen goede procedures zijn om misbruik te melden. Het meldpunt heeft ook in 2022 haar meerwaarde bewezen door de behandeling van meldingen en adviesvragen. Het verheugt ons dat er steeds meer aandacht komt voor interne vertrouwenspersonen. Dat zien we terug in het aantal trainingen dat we geven en in het aantal meldingen en adviesvragen dat van vertrouwenspersonen komt.

2022 bracht een aantal veranderingen voor het meldpunt: onze vertrouwenspersoon mevrouw C. de Ruyter heeft begin van het jaar afscheid genomen en ook de coördinator van het meldpunt mevrouw I. van Dongen kondigde aan begin 2023 te willen stoppen. We zijn zeer dankbaar voor al het werk dat zij beiden hebben mogen verzetten in de vele jaren dat ze voor ons hebben gewerkt. Er is veel opgezet en doorontwikkeld; mede dankzij hun inzet is het thema seksueel misbruik (en het voorkomen daarvan) beter op de kaart gezet; en met hart en ziel hebben zij telefoon en mail beantwoord. We zijn dankbaar dat we inmiddels twee nieuwe medewerkers hebben mogen vinden: mevrouw M. Bronsveld als coördinator en mevrouw S. Lok-Smallenbroek als vertrouwenspersoon. Mevrouw Bronsveld is begin 2022 in eerste instantie gestart als vertrouwenspersoon en is in het najaar naar de functie van coördinator overgegaan. Mevrouw Lok heeft inmiddels de functie van vertrouwenspersoon overgenomen. Met deze nieuwe krachten denken wij een goed team te hebben gevonden voor de verdere professionalisering van het Meldpunt.

Voor 2023 zijn er nog genoeg uitdagingen, te denken valt aan het samengaan van GKV en NGK, het gezond houden van de financiële huishouding, etc. Ook het volgen van alle ontwikkelingen in de maatschappij vraagt voortdurend onze aandacht. Het is mooi om te zien dat er steeds meer in het Licht komt en dat het belang van het werk van het Meldpunt steeds beter zichtbaar wordt.

Ten slotte vermelden we de samenstelling van het bestuur: voorzitter ds. H. Offereins (namens de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt), secretaris mevrouw A. van Dijk-Toorman (namens de Christelijke Gereformeerde Kerken), penningmeester dhr. E. Hartman (namens de Nederlands Gereformeerde Kerken), ds. P.C. Hoek (namens de Hersteld Hervormde Kerk) en ds. A. van Harten-Tip (namens de Voortgezette Gereformeerde Kerk Nederland).

2. Seksueel misbruik en de rol van de interne vertrouwenspersoon

Aantal meldingen gegroeid

Het kalenderjaar 2022 was een jaar van meer meldingen. Dit waren er 79 en dat is bijna 55% meer meldingen en adviesvragen dan in de twee voorafgaande (corona)jaren (waarin het Meldpunt Misbruik in 2020 52 keer een melding of adviesvraag kreeg en in 2021 51 keer).

Effect van de media

Wanneer er in de media veel aandacht was voor seksueel misbruik, bijvoorbeeld omdat er een schandaal naar buiten kwam, nam ook het Meldpunt Misbruik een stijging in het aantal meldingen en adviesvragen waar. In 2017 zorgde #metoo voor een hoger aantal meldingen en adviesvragen. In 2022 was een piek te zien rondom het schandaal bij 'The Voice' en andere zaken die veel media aandacht genoten.

De vertrouwenspersoon

Niet alleen het aantal meldingen en adviesvragen steeg. Ook het aantal meldingen en adviesvragen dat gedaan wordt door een interne vertrouwenspersoon groeide. In 2020 en -21 werd beide 31% van de meldingen en adviesvragen gedaan door een interne vertrouwenspersoon. In 2022 nam dit toe naar 50%.

Naast de interne vertrouwenspersonen namen ook kerkenraden en familieleden contact op met het Meldpunt Misbruik. Slechts een enkele keer werd het Meldpunt Misbruik benaderd door een slachtoffer zelf.

We hebben niet onderzocht waar deze stijging aan ligt, maar wellicht kan dit verklaard worden doordat 2022 een jaar met (vrijwel) geen corona restricties was (in tegenstelling tot de voorgaande jaren). Hierdoor waren kerken open en ook de vertrouwenspersoon was daarom zichtbaar aanwezig voor alle kerkleden. Het lijkt erop dat een zichtbare vertrouwenspersoon ervoor zorgt dat het melden makkelijker wordt: de drempel is lager.

Een belangrijke rol

Uit de cijfers blijkt dat de interne vertrouwenspersoon een belangrijke rol speelt in de plaatselijke gemeente. Zij zijn in 2022 benaderd door familieleden, bezorgde kerkleden, maar ook door slachtoffers van verschillende vormen van misbruik. Daarnaast werd de vertrouwenspersoon door kerkenraden om advies gevraagd (de vertrouwenspersoon kan hier, wanneer het elkaar niet bijt, een dubbelrol spelen van adviseur voor kerkenraad én slachtoffer).

Een getrainde vertrouwenspersoon

Dit alles is passend bij de rol van de interne vertrouwenspersoon, zoals we deze als Meldpunt Misbruik in onze trainingen aan de vertrouwenspersonen leren. In 2022 zijn er 137 vertrouwenspersonen getraind. In deze training leert de vertrouwenspersoon hoe hij of zij moet omgaan met seksueel misbruik, hoe de processen werken rondom seksueel misbruik, hoe een

gesprek gevoerd moet worden, en welke taken de vertrouwenspersoon heeft als het gaat om preventie.

Het hele jaar aandacht voor seksueel misbruik

De vertrouwenspersoon leert in de training hoe hij/zij zichtbaar kan zijn in de kerk. Er worden praktische handvatten gegeven om seksueel misbruik te voorkomen in de gemeente. Daarbij wordt een jaarplan aangereikt, want hoewel we nu pieken hebben opgemerkt in het aantal meldingen en adviesvragen wanneer er meer belangstelling voor het onderwerp was in de media, streven we ernaar dat er het hele jaar aandacht is voor seksueel misbruik.

We verlangen ernaar dat vertrouwenspersonen in de kerken in Nederland het hele jaar zichtbaar kunnen zijn en dat kerkenraden zich het hele jaar door inzetten om seksueel misbruik in de gemeente te voorkomen.

3. Wat heeft het Meldpunt Misbruik bereikt?

We zijn dankbaar dat in 2022:

- slachtoffers en/of hun omgeving het Meldpunt Misbruik hebben ingeschakeld voor steun en advies;
- meerdere kerkenraden een beroep konden doen op gemeentebegeleiders;
- het aantal vertrouwenspersonen in de kerken is gegroeid van 778 naar 806;
- twaalf keer de training (waarvan tien op locatie en twee digitaal) aan in totaal 137 vertrouwenspersonen is gegeven;
- de jaarlijkse toerustingdag voor vertrouwenspersonen goed bezocht is en zonder restricties kon plaatsvinden;
- contacten onderhouden zijn met de kerkelijke meldpunten SMPR (Protestante Kerken in Nederland e.a.), Stichting Evangelisch Meldpunt SEM, het Meldpunt van de Gereformeerde Gemeenten en het Reformatorisch Meldpunt 'Ik meld het';
- de samenwerking met de stichting 'Veilige Kerk' is voortgezet;
- het Meldpunt aan een groot aantal kerken advies en begeleiding heeft gegeven bij het uitvoeren van de stappen uit het Stappenplan Veilige Kerk;
- aandacht in de media is geweest voor (de ernstige gevolgen van) seksueel misbruik.

Advies en ondersteuning slachtoffers

Bij het Meldpunt Misbruik bieden we een luisterend oor en begeleiden we slachtoffers bij het maken van een keuze om het misbruik te melden, een klacht in te dienen of politie / justitie in te schakelen. Het slachtoffer heeft vaak tijd nodig om te ontdekken wat het met haar / zijn verhaal wil. Het Meldpunt Misbruik begeleidt ook steungevers uit de omgeving van slachtoffers die hen bijstaan bij het maken van afwegingen en stappen die gezet kunnen worden.

Advies en ondersteuning kerken

De kerk heeft verantwoordelijkheden voor het gedrag van functionarissen die door haar zijn aangesteld. Bij een melding van seksueel misbruik zal de kerk het protocol moeten volgen. Het Meldpunt Misbruik begeleidt kerken daarbij en adviseert hen, indien noodzakelijk, een gemeentebegeleider in te schakelen.

Veel adviesvragen bij het Meldpunt Misbruik hebben betrekking op situaties van incest of misbruik tussen gemeenteleden onderling waar geen kerkelijke functionaris bij betrokken is.

Kerken kunnen niet de verantwoordelijkheid dragen voor wat er mis gaat in gezinnen of tussen gemeenteleden onderling. Toch heeft de kerk ook dan een eigen rol in het erkennen, eventueel verwijzen en pastoraal begeleiden van alle betrokkenen bij het misbruik. 'De kerk een veilige plaats' heeft ook betrekking op veiligheid in gezinnen van de kerk.

Ondersteuning door gemeentebegeleiding

In 2022 hebben diverse gemeenten ondersteuning ontvangen van één van de bij het Meldpunt Misbruik aangesloten gemeentebegeleiders. Deze begeleiding kan bestaan uit enkele telefonische adviezen tot aan langer durende begeleiding van enkele maanden.

Vertrouwenspersonen

Nog altijd neemt het aantal vertrouwenspersonen in de kerken toe. Meldden we in 2021 een aantal van 778 personen, in 2022 is dat aantal licht gegroeid naar 806 vertrouwenspersonen. Vertrouwenspersonen hebben een belangrijke rol in de kerken. Zij zijn, naast eerste aanspreekpunt, een belangrijke schakel in het preventiebeleid van de kerken. Regelmatig biedt het Meldpunt Misbruik ondersteuning en advies aan vertrouwenspersonen. Wij zijn trots op deze vrijwilligers die zo moedig zijn zich in te zetten voor een veilige kerk!

Scholing en toerusting

Het belang van scholing voor vertrouwenspersonen wordt steeds meer ingezien. In 2022 zijn 137 vertrouwenspersonen getraind. De trainingen bij het Meldpunt Misbruik worden gevolgd door vertrouwenspersonen uit diverse kerkgenootschappen. In de training leren vertrouwenspersonen hun eigen onafhankelijke positie in te nemen in het geheel van de kerkelijke structuur. Er worden cases nagespeeld, informatie gegeven over seksueel misbruik en de gevolgen hiervan. De training wordt afgesloten met een eindopdracht die bestaat uit de presentatie van een preventieplan.

Jaarlijks organiseert het Meldpunt Misbruik de Toerustingsdag voor vertrouwenspersonen. Het thema in 2022 was: 'Macht en onmacht bij seksueel misbruik' en onder de titel 'de Bijbel over macht' verzorgde Jeanette Westerkamp, justitiepredikant, een lezing. Programma en lezing zijn terug te zien op onze website: <https://meldpuntmisbruik.nl/vertrouwenspersoon/toerustingsdag/>

Samenwerking meldpunten

In 2022 hebben bij verschillende meldpunten medewerkers afscheid genomen en zijn nieuwe medewerkers ingewerkt. We waarderen de samenwerking die en het contact dat er is geweest en hopen dit in 2023 voort te zetten.

Uit enkele meldpunten (SMPR, SEM en het Meldpunt Misbruik) is de website www.veiligekerk.nl ontstaan. Begin 2022 is de stichting Veilige Kerk opgericht. Het project kreeg hiermee een bredere basis. De stichting heeft een eigen bestuur en een klankbordgroep (met mensen vanuit diverse denominaties en onderwijsinstellingen). Het Meldpunt Misbruik blijft samenwerken met de stichting Veilige Kerk (en blijft steeds in overleg over de concrete invulling hiervan).

Samenwerking anderen

Als Meldpunt Misbruik zijn we dankbaar dat we in 2022 materiaal tot onze beschikking hebben gekregen van de Evangelische Omroep en van RTL. Dit materiaal gebruiken we in onze training. We zijn dankbaar dat er via verschillende wegen aandacht is voor het onderwerp. We hopen ook in de toekomst van de wijsheid en het materiaal van anderen gebruik te maken en met onze opgedane kennis en ons materiaal weer anderen te dienen.

4. Het Meldpunt Misbruik en de media

Het Meldpunt Misbruik hecht aan openheid en transparantie. In 2022 heeft het Meldpunt Misbruik meegewerkt aan meerdere artikelen in diverse media, zoals:

The Voice geeft slachtoffer van misbruik zetje om te praten

Na de berichten rond the Voice, verschijnt in januari een artikel in het Reformatorisch Dagblad, waarin de effecten van deze berichten op de meldingen bij de verschillende meldpunten worden besproken.

Als bijbelteksten de dickpics vervangen. ‘Soms wordt er te snel gevraagd te vergeven’

In februari brengt het Nederlands dagblad een artikel uit n.a.v. de “cultuur van moet-kunnen” bij Ajax. Wanneer misbruik in de kerk bekend wordt, heeft de omgeving (en ook de aangeklaagde) soms de neiging het slachtoffer te snel te vragen te vergeven, het probleem te bagatelliseren of te beschuldigen.

In zowel het Nederlands Dagblad als het Reformatorisch dagblad wordt in mei het jaarverslag van het Meldpunt Misbruik uitgelicht. Ook Refoweb.nl plaatst in mei een artikel n.a.v. het jaarverslag 2021. In deze artikelen wordt de aandacht gevestigd op de stijging van het aantal bij misbruik betrokken kerkelijk functionarissen.

Op www.refoweb.nl wordt op 27 mei een artikel geplaatst met de titel **Meer meldingen seksueel misbruik in kerkelijke relaties**.

In het Reformatorisch Dagblad verschijnt op 28 mei een artikel met de titel **Meer misbruikmeldingen in kerken**.

In het Nederlands Dagblad verschijnt op 30 mei een artikel met de titel **Meer meldingen van misbruik binnen de kerk. ‘Het probleem is hardnekkig helaas’**.

Wat kun je doen als je misbruik in de kerk vermoedt? ‘Omstanders kunnen veel betekenen’

In het artikel in het Nederlands Dagblad in november, naar aanleiding van de toerustingsdag 2022, wordt aandacht gevraagd voor de rol van de omstanders en de kerkelijke cultuur bij seksueel misbruik.

In november reageert ds. Edgar Kramer (deputaat SMKR namens de Gereformeerde Kerk vrijgemaakt) op de podcast ‘Dick en Daniël geloven het wel - #83: hoe herken je de Matthijs in je kerk?’ in het Nederlands Dagblad. In het artikel met de titel **Blij met aandacht voor machtsmisbruik** vraagt hij aandacht voor machtsmisbruik in de kerk.

5. De cijfers spreken

	Klacht	Melding	Signaal	Advies	Totaal
2017	3	11	6	81	101
2018	1	11	6	61	79
2019	0	13	5	47	65
2020	1	8	3	40	52
2021	0	12	5	34	51
2022	0	18	14	47	79

Algemeen

Seksueel misbruik is een 'paraplubegrip' voor verschillende vormen van ongewenst seksueel contact. Het kan daarbij gaan om aanrakingen, seksueel geweld, seksuele intimidatie, aanranding, verkrachting, maar ook om seksueel getinte berichtjes en filmpjes via social media, app of e-mails (sexting). Seksueel misbruik gaat over alle vormen van seksuele grensoverschrijding. Wij registreren, onafhankelijk van de ernst, de aard en de omvang van de seksuele grensoverschrijding in vier categorieën: klacht, melding, signaal en advies.

Verklaring van de categorieën

Klacht: een klager dient onder begeleiding van het Meldpunt Misbruik een klacht in bij de klachtencommissie.

Melding: er wordt misbruik gemeld waarbij een kerkelijke functionaris als aangeklaagde is betrokken.

Signaal: er is sprake van een situatie die mogelijk gevaar op kan leveren voor de veiligheid in de gemeente. Er zijn geen feiten die duiden op misbruik.

Advies: Er is sprake van misbruik waarbij geen kerkelijk functionaris als aangeklaagde is betrokken maar dat wel plaatsvindt in de kerkelijke context, b.v. incest in een gezin dat lid is van een gemeente, grensoverschrijdend gedrag tussen gemeenteleden. Ook kan het een doorverwijzing betreffen naar hulpverleningsorganisaties of één van de andere kerkelijke meldpunten.

6. Toekomstplannen

Ik zal Mijn schapen verlossen, zodat ze niet meer tot een prooi zullen zijn. Ik zal oordelen tussen kleinvee en kleinvee. Ik zal over hen één Herder doen opstaan en Die zal ze weiden: Mijn Knecht David. Hij zal ze weiden en Hij zal een Herder voor ze zijn.

Ezechiël 34 vers 22 en 23

In de kerk zijn vele herders aan het werk. Deze herders hebben steeds de keuze hun schapen te leiden vanuit nederigheid en verbondenheid met God, of vanuit behoefte naar bijvoorbeeld meer macht. Het is de taak van de kerk op dit laatste te antwoorden, zoals ook God zelf in Ezechiël 34 op dergelijke herders reageert.

Veilig op weg - in vertrouwen bouwen aan een veilige kerk

Met dit thema hopen we in het najaar 2023 een Toerustingsdag te organiseren voor vertrouwenspersonen die in de kerken zijn aangesteld. Als kerk wandelen we samen op onze levensweg. Hoe doen we dit veilig? Hoe kunnen we signalen van onveiligheid herkennen? Hoe communiceren we over deze veiligheid? Hoe creëren we een open sfeer in de kerk?

Toerusting vertrouwenspersonen

In 2023 bieden we opnieuw de training voor vertrouwenspersonen aan. Zowel in het voorjaar als het najaar is op diverse locaties een training te volgen. Voor deze trainingen is grote belangstelling. We blijven vertrouwenspersonen ondersteunen bij het implementeren van het Stappenplan Veilige Kerk. We stimuleren initiatieven die leiden tot het aanvragen van de Verklaring Omtrent Gedrag voor vrijwilligers en betaalde krachten in de kerken.

In 2023 gebruiken we bij de training extra materiaal rond het misbruiken van macht. Seksueel misbruik is een van de vele vormen van machtsmisbruik.

Veilige kerk

We blijven onze samenwerking met Veilige Kerk voortzetten. Begin 2022 is de stichting opgericht en het bestuur geïnstalleerd. We hopen vanuit deze samenwerking nieuwe activiteiten te ontplooiën.

7. Financieel overzicht 2022

<u>Kosten</u>		<u>Baten</u>	
Personeel	€ 47.720,62	Bijdrage deelnemende kerken	€ 38.851,26
Bestuurs- en organisatiekosten	€ 11.671,27	Training en toerusting	€ 71.250,00
Materiaal	€ 9144,26	Diverse giften	€ 813,93
Overige	€ 1986,20		
Totaal kosten	€ 70.522,36	Totaal baten	€ 110.915,19
Overschot 2022	€ 40.392,83		
Vermogen op 1 januari 2022		€ 85.107,78	
Overschot 2022		€ 40.392,83	
Saldo 31 december 2022		€ 110.915,19	

De gestegen baten zijn voor het grootste deel te verklaren door het aantrekken van training en toerusting. Deze trainingen en toerusting waren met name in de periode 2020 en 2021 wat lager als gevolg van corona maatregelen.